

SELANİK Murat Özgen

DÜNYA'NIN GÖRMEK İSTEMEDİĞİ BALKANLAR'DAKİ TÜRK SOYKIRIMI

Türlere yapılan katliamlar veya Türk Kırımı, Osmanlı Devleti dağılma döneminde Müslüman ve Türk tebaalarına yönelik katliamlardır. Bu dönemde sürgünler de yaşanmıştır. Bazı kaynaklarda etnik temizlik olarak da nitelenmektedir. Justin McCarthy, olaylardan etkilenenlerin çoğunun Türkçe konuştuğunu belirtmiştir.

Justin McCarthy, 1821 - 1922 yılları arasında yaklaşık beş buçuk milyon müslümanın Avrupa'dan sürüldüğünü ve beş milyondan fazlasının öldürüldüğü ya da kaçarken hastalık veya açlık sonucu öldüğünü tahmin etmektedir. Etnik temizlik, 1820'li - 1830'lu yıllarda Sırp ve Yunanlıların bağımsızlığı kazanmalarının, 1877 - 1878 yıllarında 93 Harbi'nin, 1912 - 1913 yıllarında Balkan savaşları'nın, I. Dünya Savaşı ve sonrası sırasında Ermeni isyanları ve çeteleri ile Türk Kurtuluş Savaşı sırasında Anadolu'nun Yunanistan tarafından işgali sonucunda meydana geldi. Michael Mann, 1914 Carnegie Endowment raporunda bu eylemlerin Avrupa'da daha önce görülmemiş muazzam ölçüde canli etnik temizlik olarak tanımlandığını aktarmaktadır.] 20. yüzyıla girerken Balkanların Osmanlı kontrolündeki bölgelerde 4,4 milyon müslümanın yaşamakta olduğu tahmin edilmektedir. Maria Todorova'ya göre, 19. yüzyılın son 30 yılında bir milyondan fazla müslüman Balkanlar'ı terketti. 1912 - 1926 yılları arasında 2,9 milyona yakın Müslüman ya öldürüldü ya da Türkiye'ye göçe zorlandı. I. Dünya Savaşı ve Türk Kurtuluş Savaşı sırasında Anadolu'da 2.5 milyon Müslümanın öldüğüne ilişkin tahminler vardır.

19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başında Ermeniler tarafından Kafkasya'da yapılan katliamlar da vardır. Bu dönemdeki kayıplar hakkında değişik kaynaklardan çeşitli bilgiler bulunur. 93 Harbi sırasında Justin Mc Carthy 260 bin kişinin kaybolduğunu belirtirken, Kemal Karpat 300 bin kişinin öldürüldüğünü savunmaktadır. 20. yüzyılın başı ve I. Dünya Savaşı döneminde de

bölgedeki Müslüman - Türk karşıtı Ermeni hareketleri devam etmiş, köylere karşı saldırılar yapılmıştır. Bu dönemde 2.5 milyondan fazla Müslüman öldürülmüştür.

Balkan savaşları sırasında Bulgarlar, Yunanlılar ve Ermenilerin Türklere ve Müslümanlara karşı yaptıkları katliamlar, 1912 Carnegie Endowment raporunda ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. Dennis Hupchick, Balkan savaşlarının sonucu yaklaşık 1,5 milyon müslüman öldüğünü ve 400.000'nin mülteci olduğunu tahmin etmektedir.

Uluslararası raporlarına göre, Balkan savaşları sırasında Sırbistan ve Karadağ Ordusu tarafından Arnavutlara karşı katliamlar işlendi. Birinci Balkan Savaşı sırasında 1912 - 13 yıllarında Sırbistan ve Karadağ, Osmanlı kuvvetlerinin bugünkü Arnavutluk ve Kosova'dan kovulmasından sonra Arnavut nüfusüne karşı çok sayıda savaş suçu işlediler. Bunlar Avrupa, Amerika ve Sırp muharefet basınlarınca aktarıldı. Bu suçlar incelemek amacıyla Carnegie Uluslararası Barış Vakfı özel bir encümeni kurdu ve 1913 yılında Balkanlara gönderdi. Sırp kontrollü Kosova Vilayeti'ndeki kurban sayısının ilk bir kaç ayda 25.000 kişi olduğu tahmin edildi.

Jusuf Hamza'ya göre Balkan Savaşları sırasında Makedonya ve Yunanistan Makedonyası'nda 300 binden fazla Türk öldürüldü. Bazı Türkler zorla Hıristiyan yapıldı. Poroj'de 200 bin, Serez'de 10 bin ve Edirne'de 5000 Türk öldürüldü. Carnegie Endowment raporu, Serez'in Bulgarlar tarafından ele geçirilmesinde kısa süre sonra Türk sakinlerinin öldürüldüğünü belirtmektedir. Justin McCarthy, Drama'ya Bulgarların girmesinin ardından yüzlerce Müslümanın öldürüldüğünü yazmıştır. Dedeğaç Bulgarların "Makedon Gönüllüleri" tarafından 12 Kasım 1912'de alındığında şehrin Müslüman semtleri yağmalandı, yüzden fazla Müslüman öldürüldü.

Danimarka'nın Riget gazetesi için haberler yazmakta olan Fritz Magnussen, Kumanovo - Üsküp bölgesinde 3000 Müslümanın Sırp tarafından öldürüldüğünü, köylerinin yakılıp evlerin sakinlerinin kovalanıp "fareler gibi" vurulduğunu bildirmekte, ve Sırp askerlerinin bundan gurur duyduklarını belirtmektedir.

Priştine'de şehrin Müslüman nüfusu şehrin kalesine beyaz bayrak çekip Sırpı kandırmak suretiyle pek çok Sırbı öldürüldü. Bunun üzerine Sırp ordusu şehre girer girmez intikam almak amacıyla halka saldırdı ve Müslüman nüfusu avlamaya başladı. Şehirde Sırp hakimiyetinin ilk günlerinde öldürülen kişi 5000 olarak tahmin edilmektedir.

I. Dünya Savaşı sırasında, Ekim 1914'te Doxato'daki Yunanlılar bölgedeki Türklere karşı katliamlar yaptı, mallarını yağmaladı ve sahibi oldukları arazileri Yunanlılara bıraktıklarına dair belgeler imzalattı. Vodina ve bölgesinde demir sopalarla 300 Türk öldürüldü. Yunan hakimiyetine giren Dedeğaç'ta Osmanlı kaynaklarına göre Rumlar "mezalim ve katliâm" yapmışlardır.

1912 ile 1922 yılları arasında, bölgedeki katliamlar yoğun bir şekilde devam etti. Carnegie

Endowment raporuna göre, Türkler bölgedeki Hıristiyanlar, yani Sırp, Yunanlılar ve Bulgarlar tarafından, Arnavutlar ise Sırp tarafından öldürüldü. Kosova'da bölgedeki Müslümanların sayısını azaltarak bölgeyi Sırplaştırma hareketleri vardı. Katliamlar, 1941'e kadar devam etti

Yunan Bağımsızlık Savaşı sırasında Yunan askerler tarafından bölgedeki Türklere karşı katliamlar yapıldı. Yunanistan'ın ilan edildiği bölgenin her yanında Türkler katledildi. Yunanlılar denizlerde Türklerin gemilerine saldırıp içinde bulunanları katletti, Ağustos 1821 itibarı ile William Ogden Niles 3000 kişinin bu şekilde öldürüldüğünü belirtmektedir.

Mora

Mora'da oturan Türkler, özellikle Yunan askerlerin egemen olduğu bölgelerde katliamlara uğradı. Mora'daki Türk toplulukları yok oldu. Tarihçiler, bu süreçte yarımada genellikle bölgedeki papazların tavsiyesiyle toplamda 20 binden fazla Müslümanın öldürüldüğünü belirtmektedir; bazı tarihçiler ise bu sayıyı 15 bin olarak tahmin etmektedir; fakat sadece Tripoliçe Katliamı'nda 35 bin kişinin öldürüldüğüne ilişkin tahminler vardır. Rus askerleri ve Yunanlar, 1770'de Mistras kentinde 400 Türk'ü öldürmüştür. Türk çocuklar, minarelere çıkarılıp oradan aşağıya atılmışlardır. William Ogden Niles'in bu isyanlar sırasında tuttuğu kayıtlara göre Patras kentinin Türk halkı da küçük bir azınlık dışında tamamen öldürüldü. Ağustos 1821'de Monemvasia kasabasının Türk sakinleri uzun süren kuşatma sonucu açlıkla karşı karşıya kaldı ve cesetleri yemeyi denediler, bu sırada Yunanlılar kasabanın surlarının dışında denizde ele geçirilmiş olan altmış erkek ve kadını öldürdü. Daha sonra Yunanlılar Türkleri Anadolu'ya götüreceklerini söyledi ve kapılar açıldı; fakat Yunanlılar kasabayı yağmaladı ve pek çok Türkü öldürdü. Daha sonra kasabadan beş yüz kadar Türkü bir gemiye bindirip Anadolu açıklarında ıssız bir adaya bıraktılar, burada da açlıkla karşı karşıya kalan Türklerden hayatta kalanlar bir Fransız tüccar tarafından kurtarıldı.

William St. Clair'e göre, "Mora'daki soykırım ancak öldürecek başka Türk kalmadığında sona erdi".

Navarin Katliamı

Yunanlılar tarafından kuşatılan Navarin kentinin Türk halkı açlık çekiyordu. Sonunda, Türklerin güvenli bir şekilde Mısır'a gönderilmelerine karar verildi. 19 Ağustos 1821 günü kentin kapıları açılınca, Yunanlılar Türklerin üzerine hücum etti ve kaçabilen 160 kişi dışında kentin yaklaşık 3000 kişilik tüm halkı öldürüldü.

Tripoliçe Katliamı

Tripoliçe Katliamı, Mora İsyanı sırasında bölgede Türklere karşı yapılan katliamların en büyüğüydü. Şehrin Yunanlıların eline geçmesinden birkaç gün sonra şehre gelen Britanyalı Thomas Gordon, 8000 kişinin öldürüldüğünü tahmin etti. Katliamdan sadece köle olarak alınan bazı kadınlar ve fidye için tutulan bazı tanınmış Türkler kurtulabildi. Justin McCarthy

ise katliamda ölenlerin sayısının 35,000 olduğunu belirtir. Theodoros Kolokotronis, katliamdan şu şekilde bahsetti:

« Cuma gününden pazara kadar Yunan askerleri kadın, çocuk ve erkekleri katletti. Tripoliçe ve çevresinde toplam 32 bin kişi öldürüldü. [...] En sonunda, bir ulak geldi ve katliam durdu. »

Orta Yunanistan

Atina'da sadece 190'ı askerlik yapmaya uygun olan 1190 Türk güvende olacaklarına ilişkin verilen sözler nedeniyle teslim oldu. W. Alison Phillips'e göre, bunu bu korkunç savaşta pek çok benzeri olan korkunç bir sahne izledi. Agrinio kasabasında 500 Müslüman aile ve 200 Yahudi yaşamaktaydı. Şehrin önce Yahudi, sonra da Müslüman sakinleri katledildi.

Ege adaları

Yunanistan'ın bağımsızlığını kazandığı dönemde Ege Adaları'nda da Türkler öldürüldü. 1821 yılının mart ayında, Yunanlar tarafından Sakız Adası'na bir saldırı düzenlendi ve Türkler katledildi. Ege Adaları'nda Osmanlı'ya karşı isyan eden Yunanlar, bölgeden geçen Türk ticaret gemilerine ve Hac'dan gelen ve Haca gitmekte olan gemilere saldırıp mürettebat ile yolcuları öldürdü. Theodoros Kolokotronis, Hydra adasında doksandan fazla Müslüman öldürüldüğünü belirtmektedir. Hydra'da adanın Müslüman sakinlerine yapılan katliamın dışında bir gemideki tüm Müslümanlar da öldürüldü.

Bulgarların yaptığı katliamlar

Nisan 1876'da patlak veren Bulgar İsyanının başlangıcında yüzlerce Türk öldürüldü. Bazı kaynaklar ölen Müslüman sayısını 1000 olarak tahmin etmektedir. Stanford J. Shaw, Bulgaristan'da 4000 Hıristiyan sivilin öldüğünü, ölen Müslüman sayısının ise bundan daha fazla olduğunu yazmış, Müslüman ve Hıristiyan köyleri arasında karşılıklı katliamlar olduğunu belirtmiştir. Lord Kinross'a göre, "Onlar vahşice Müslüman Türklerine saldırdı ve katletmeye başladılar." Dennis P. Hupchick'e göre, "Kötü silahlandırılan dağınık isyancılar, yeni yazılan yurtsever şarkılarını söylemekten ve çoğunluğu barışçı olan Müslüman komşularını kesmekten başka fazla birşey yapmadılar." Stanford J. Shaw'a göre "İsyanlar yayıldı, yüzlerce Müslümana yönelik katliam başladı ve Balkan limanlarının yakınlarındaki Osmanlı'nın başlıca kalelerini ele geçirdiler."

93 Harbi

93 Harbi sırasındaki kayıplar hakkında farklı tahminler bulunmaktadır. Richard J. Crampton, 130.000-150.000 kişilik toplu göçünün yaşandığını ve bunun yaklaşık yarısının Berlin Kongresi ile cesaret alıp ara döneminde geri döndüğünü ifade etmektedir. Dennis Hupchik ve Justin McCarthy ise 260.000 kişinin kaybolduğu ve 500.000 kişinin mülteci olduğuna işaret

etmektedir. Kemal Karpat ise 300.000 kişinin öldürüldüğü ve 1 - 1.5 milyon kişinin göçe zorlandığını ileri sürmektedir. Nedim İpek de buna konuda Karpat ile aynı rakamları vermektedir. Bir başka ABD kaynağı, savaş sırasında 400,000 Türkün katledildiği ve bir milyon Türkün göç etmek zorunda kaldığını belirtmektedir. Fransız komutan Romieu, Fransa Savaş Bakanlığı'na gönderdiği raporda, 1878 ve ilerleyen yıllarda, Ermeni çetelerinin Türklere karşı terörist faaliyetlerde bulduklarını ve nefret beslediklerini belirtmiştir.

Ocak 1878'de Rus kuvvetleri ve Bulgar gönüllüleri güneye indikçe, oradaki halka karşı zulümler yapmaya başladılar.

Dönemin Britanya raporları katliamlara ilişkin bilgi içermektedir. Bu raporlara göre İsova Bala (Yukarı İsova) köyündeki 170 evden 96'sı ve okul yakılmıştır. Yukarı Sofular köyü halkının katledildiği, bundan önce ise köydeki 120 evden 13'ünün, okulun ve caminin yakıldığı belirtilmektedir. Kozluca köyünde on sekiz Türk öldürülmüş ve cesetleri yakılmıştır. Kızanlık kasabasında da Müslümanlar öldürülmüştür. İngiliz raporlarına göre Kızanlık yakınlarındaki Muflis köyünde, Rus ve Bulgarlardan oluşan bir grup tarafından 127 kişi öldürülmek üzere kaçırıldı. 20'den fazla kişi kaçsa da kalanlar öldürüldü. Osmanlı kaynakları ise öldürülenlerin sayısını yaklaşık 400 olarak vermektedir. Şipka yakınlarındaki Keçidere köyünde de 11 kişi öldürüldü.

Bulgarların yaptığı diğer katliamlar

Osmanlı arşivlerine göre 1908 yılında Bulgar çeteler, Balkanlar'daki köyleri basıp bölgedeki Müslümanları katlediyorlardı. Kasım 1912'de günümüzde Makedonya'da bulunan Strumica kentinde Bulgarlar otuz kadar Müslümanı öldürdü. Yine 1912 yılının sonlarında Bulgarlar Makedonya'da Müslümanlara karşı bir ay süren bir katliam yaptı ve üç ila dört bin kişiyi öldürdü.